

Rudar izhaja trikrat na mesec in sicer prvi, drugi in četrti četrtek v mesecu z datumom naslednjega dne. — Naročnina za celo leto 4 K, pol leta 2 K in četrt leta 1 K. — Posamezna številka po 10 vin. — Naročnina za Nemčijo za celo leto 4 marke, za Ameriko 1 dol. 4 cente. Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani, Ilirska ulica 22. Štev. 22, prvo nadstropje.

RUDAR

Rokopisi se ne vračajo. — Inserati z enostolpnimi petimi vrsticami se zaračunavajo in sicer: pri enkratni objavi po 18 vin., pri trikratni po 16 vin., pri šestkratni po 13 vin., pri celoletnih objavah po 12 vin. za vsakokrat. — Za razne izjave itd. stane peti vrstica 24 vin. — Reklamacije so poštnine proste. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

GLASILO SLOVENSkih RUDARJEV IN FUŽINSKIH DELAVCEV AVSTRIJSKIH.

3. štev.

V Ljubljani, dne 23. januarja 1914.

V. leto.

Nezgodno zavarovanje rudarjev uresničeno.

Smisel naslova tega članka ni morda nika-ko slepilo, ki naj bi nas varalo temveč je in ostane gola resnica. Je pa za naš strokovni list precej redka sreča, da svojim bralcem enkrat naznani tudi nekaj razveseljivega in to je, da je na polju socialne zakonodaje tudi pri nas v Avstriji storjen lep in zelo pomenljiv korak naprej.

Dne 30. decembra 1913 torej tik pred novim letom je bil in ostane v zgodovini avstrijskega parlamentarizma zelo važen. Ob 11. uri ponoči tega dne je namreč zbornica na predlog predsednika narodno-gospodarskega odseka sodruga Elenboga v drugem in tretjem branju po narodno-gospodarskem odseku izdelano predlogo glede nezgodnega zavarovanja rudarjev enoglasno sprejela. Visoka zbornica se je topot izkazala res kot visoka in za rudarje velepomemben zakon brez dolgega govorjenja v nekaj minutah sklenila.

Po 25. letih se je krivica, ki se jo je v tem oziru nad rudarji vršilo končno in to bodi pri-bitu, na prizadevanje socialističnih poslancev popravila. Po 25. letih prejemajo rudarji svoje zavarovanje proti nezgodam iz rok — socialističnih, delavskih poslancev! Meščanski poslanci res niso temu nujno potrebnemu zakonu na videz javno nasprotovali, povoda, da tega niso storili so imeli dosti. Glavni vzrok je bil pač ta, da potem, ko se je z njihovo pomočjo socialno zavarovanje (zavarovanje za starost za vse delavstvo) vladi zopet posrečilo do ne-doglednega časa zavlačiti, brez vsacega utemeljenega vzroka niso mogli nad rudarji izvršiti novega kriččega hudodelstva, za to pa tudi njihovo stališče, katerega so napram predlogi o nezgodnem zavarovanju rudarjev zavzeli, ni moglo biti drugače. Razredni tovariši meščanskih poslancev, rudniški posestniki so na videz bili tudi za uvedbo rudarskega nezgodnega zavarovanja, v resnici pa niso več mogli drugače, kajti uvideli so, da bratovske skladnice, katerih se je lotila bankerotna epidemija ne morejo nadalje več prenašati ogromnih bremen, ki so se vsled čim dalje bolj številnih nezgod v rudništvu opasno večala, skratka, razmere v bratovskih skladnicah so jih poučile, da je bratovske skladnice, ako se naj ne upropaste popolnoma, treba razbremeniti in za to so kazaje na zunaj vesel obraz morali hočeš nočeš v kislno jabolko ugrizniti. Da so gospodje iz morebitne ljubezni do rudarjev bili za uvedbo nezgodnega zavarovanja rudarjev, tega jim niti nobena kavka na cerkvenem stolpu ne bo verjela, pač pa so si rudniški magnatje rekli, sedaj je že vseeno, če bomo nezgodno zavarovanje preprečili, tedaj bodemo morali prejalislej prav globoko poseči v žep, da poravnamo nevarno vrzel v bratovskih skladnicah, za to pa raje prispevajmo za nezgodno zavarovanje in rudarji bodo mislili, da smo to storili iz »prijateljstva« do njih.

Glede določb, ki jih po zbornici poslancev sprejeta predloga o nezgodnem zavarovanju vsebuje, bodemo v eni izmed prihodnjih številčk še poročali, za danes omenjamo le še, da je narodno-gospodarski odsek državnega zbora tekoma svoje razprave, ki se je vršila dne 24.

Graško-Köflaška železniška in pre-mogokopna družba.

Graško-Köflaška železniška in pre-mogokopna družba zavzema med drugimi ji sorodnimi izkoriščevalkami v avstrijskih planinskih deželah zelo »odlično« mesto. Kako je njena »ljubezen« do rudarjev velika, nam nastopni slučajji pač dosti jasno dokazujejo.

Rudarji Rožne doline (Rosental) in Gore-nje vasi (Oberdorf) so vložili na upravo Graško-Köflaške železniške in pre-mogokopne družbe prošnjo, zahtevajoč, naj se jim za jam-sko leseno ogrodje potreben les pripravljen dostavlja potom nalašč za to določenih delavcev na delavne prostore v jamah. Pogajanja, ki so se na to pri rudniški upravi gori navedene družbe v Rožni dolini vršila, končala so se brez uspeha in se je stvar odstopilo ravnateljstvu samemu v rešitev. Ravnatelj Rochlitzer, ki je v delavskih stvareh poznat kot zelo dosleden,

in 25. oktobra 1913 takratno predloženo mu vladno predlogo po zaslugi socialističnih odsekovih članov posamezna določila bivstveno zboljšal v korist rudarjev.

Nam gotovo ne prihaja na um zoperno hvalisanje, menimo pa, da na noben način ne pretiravamo, če trdimo, da sprejemajo rudarji svoje nezgodno zavarovanje res iz rok socialističnih poslancev, katere so z izvedbo te nujne zadeve poverili. Resnici na ljubo je treba pripoznati, da gre socialističnim poslancem za njihovo požrtvovalno prizadevanje v tem oziru vsa hvala. Brez njihovega truda bi rudarji na rešitev skelečega, nezgodno zavarovalnega vprašanja, morali gotovo še dolgo čakati.

Treba je le pomisliti s kakšnimi pred-sodki se je našim poslancem bilo treba boriti. Velik del meščanskih poslancev ni hotelo razumeti, da se po nesrečah prizadeti rudarji vsled pomanjkanja nezgodnega zavarovanja nahajajo v kruti bedi, ker so jim njihovi meščanski, stanovski sotovariši vedno dopovedovali, da rudarji nobenega nezgodnega zavarovanja ne potrebujejo, ker imajo bratovske skladnice, v katerih je za nje baje itak že poskrbljeno! Meščanski poslanci, ki o življenju in delu rudarjev večinoma nimajo prav nobenega pojma, so takemu »duhovitemu« mnenju seveda verjeli. O razmerah, ki vladajo v bratovskih skladnicah seveda tudi niso imeli nobenega pojma, da bi si pridobili v te razmere vsaj malo upogleda, pa se gospodom, ki vendar ne zastopajo koristi rudarjev, ni zdelo vredno in tudi ne potrebno.

Brez ovinkov se mora priznati zasluga, da se je nezgodno zavarovanje rudarjev v zbornici poslancev končno rešilo, socialističnim poslancem. Oni so v tem oziru bili v zbornici edini čuvaji rudarskih koristi, ki so državni zbor vedno priganjali v svrhu končne rešitve. Komu zmed meščanskih poslancev bi, vprašamo, prišlo na misel, da bi ob 11. uri ponoči zahteval naj se postavi na razpravo tak zakon?

Kakšno razpoloženje oziroma kakšne raz-mere so tekoma zadnjih mesecev vladali v državnem zboru? Na eni strani se je pehala vlada za takozvane državne potrebe, na drugi strani pa so meščanski poslanci kalili ves položaj s pomočjo v Avstriji do sita znanih narodnostnih zahtev. Vsak trenotek je pretila resna nevarnost, da se postavodajalni stroj v kojem kolelju je vsak hip obupno zaškripalo razbije in da bo nastopila vlada z njenim zloglasnim § 14. kar bi bilo povzročilo, da bi potekla cela vrsta mesecev, predno bi državni zbor prišel zopet skupaj. In ker bi takrat prišle na vrsto zopet nove državne potrebe, je čisto gotovo, da bi vnovič zopet poteklo nekaj let predno bi socialna postavodaja prišla na vrsto, ker parlament v takih slučajjih začčenja zopet od kraja in vsi prvotni načrti običajno romajo v koš.

Vsekakor je s sprejetjem zakona o nezgodnem zavarovanju storjen na polju socialne zakonodaje zelo važen korak naprej, za kar gre v prvi vrsti zahvala socialističnim, delavskim državnim poslancem.

je povsem upravičeno zahtevo delavcev po dostavljanju jamskega lesa v jame, svest si svoje doslednosti, enostavno odklonil. Misli si je najbrže: ker sem v tem oziru odpravil že rudarje v Steierregu, moram tozadevno odpraviti še rudarje v Rožni dolini in Gorenji vasi.

Vzrok odklonitve, oziroma izgovor ravnateljstva, nanašajoči se na odklonitev, je tako smešen in obenem pa tudi tako čuden, da bi človek upravičeno dejal, da je uprava resnega mnenja, da so vsi tisti ljudje, ki bi imeli opravljati dostavljanje lesa v jame in tisti, ki izpostavljajo nakaznice za les, sami tepci. Kot opravičbo svoje odklonitve med drugim pravi, »češ, razen kopačev dotičnega odkopa nihče ne pozna potrebne dolžine in debelosti lesa!« Ali družba s svojo slavno direkcijo res misli, da pazniško osobje, ki je po našem mnenju vendar za to poklicano, da izdaja nakaznice za jamski les, ne zna napisati dolžine in debelosti? Da pa bo burka, ki jo gospodje igrajo, popolna,

so celo zatrditi, da ne bo kar tako lahko poučiti rudarje, da bodo znali razlikovati razliko med palci (cole) in centimetri! Da slavna uprava s takimi trditvami smeši pravzaprav le sama sebe, na to menda niti mislila ni, ker drugače ne bi podrejeno ji delavstvo na tako neumen način v nič devala. No, sedaj pa vsaj veste, kakšnega »lepega« mnenja da so gospodje o podrejenem jim delavstvu. Sicer pa so gospodje v svojem odgovoru fantazirali še drugače. Pravimo fantazirali, ker nadaljna trditev družega ni, rekli so namreč tudi, da če bi določili posebne delavce za dostavljanje lesa v jame, bi se v bodoče nemara dogajalo še več nesreč kakor pa sedaj! Zakaj, bi gotovo vsakdo nehote vprašal! Ino zaraditega, ker po mnenju gospode dotični delavci ne bi poznali potrebne debelosti dotičnega lesa in se od pazniškega osobja tudi ne more zahtevati, da bi za pravo debelost lesa prevzeli odgovornost, ker se pazniki itak z eno nogo baje vedno nahajajo v kriminalu. To je pa v gotovih ozirih res zelo dragoceno priznanje, ki precej tudi nas zanima in zato gospode od ravnateljstva ponižno vprašamo, ja, kako pa je to mogoče, da se jamski pazniki z eno nogo nahajajo vedno v kriminalu? Ali so razmere glede varnosti v jamah te razkričane družbe tako grozne, da se je vedno treba bati nesreč? In če so, potem nastane vprašanje, kdo je na teh razmerah kriv in koga naj se pokliče na odgovor, ali pazniško osobje ali posestnika premogovnika? Naše mnenje je, da je za podjetje odgovoren posestnik podjetja, torej družba, kajti če je kdo kriv, da vladajo v teh jamah take škandalozne raz-mere in te razmere trpi, tedaj to ne more biti nihče drugi, kakor Graško-Köflaška železniška in premogokopna družba!

Kakor smo že povedali, je ravnateljstvo v svojem odgovoru dejalo, da bi v slučaju nastavitve posebnih dovažalcev jamskega lesa bila ogrožena varnost v jamah. Gospodje so sami najbolj vedeli, da je ta izgovor puhel in tudi mi jih ne smatramo za tako neumne, da bi taki budalosti verjeli. Da v resnici sami svoj trditvi niso verjeli, nam dokazuje njihovo namigavanje pri obravnavi, dajali so namreč zastopnikom delavcev razumeti, da bi bil pač pripravljeno nastavitve posebne dovažalce jamskega lesa, toda na stroške — jamskih delavcev! Z drugimi besedami rečeno, razumeti so dali, da so pripravljeno želji jamskih delavcev ustreči, če si jamski delavci puste primerno skrajšati plače. Družba bi torej bila pripravljena nastavitve posebne dovažalce na stroške jamskih delavcev in ker bi jamskim delavcem, v kolikor poznamo prakso gospodov, čisto gotovo hotela več odtrgavati od zaslužka kakor pa bi družba rabila za plačo dovažalcev, sledi iz tega, da bi ji bila varnost v jamah deveta briga, če bi zraven bila napravila kako kupčijo! Nazor Graško-Köflaške železniške in pre-mogokopne družbe pa je naravnost »imeniten«, sicer ni resnica in mislimo, da bi bilo ravno nasprotno, ker bi si posebni dovažalci jamskega lesa pridobili posebno prakso, če ne bi nič drugega delali, in število nesreč bi se brž ko ne preje skrčilo, pa recimo, da bi se v tem slučaju število nesreč povečalo in prihajamo do zaključka, da bi bilo družbi — vsaj tako je razumeti — popolnoma vseeno, če bi še toliko delavcev ponesrečilo, samo če bi ona pri tem kaj profitirala! Če taka kalkulacija ni lumparija prve vrste, potem na svetu sploh ni nobene lumparije več. Sicer pa tudi dejstvo, da je v revirju gorenjih planinskih dežel skoraj povsod že uvedeno uvažanje pripravljene in po potrebi obdelanega lesa v jame po posebnih delavcih, dokazuje, da trditve gospodov pri Graško-Köflaški železniški in premogokopni družbi niso nič družega, kakor prazni izgovori. Ker pa je stari zistem, da si morajo jamski delavci potreben jamski les sami pripravljati ter sami v jame uvažati, pri tej družbi že v navadi, smatrajo to prizadeti delavci za veliko breme in ker ga morajo nositi brezplačno, je čisto razumljivo, da se temu bremenu po pravici upirajo. Če rudniško gospodo ne bi pri vseh svojih namerah vodilo le sovraštvo do delavcev in pa špekulacija najbolj sebične vrste, kako bi na račun tega delavstva nagrabila skupaj

kolikor mogoče več dobička, tedaj bi po treznem preudarku prišli do prepričanja, da bi taka uvedba bila koristna ne le za jamske delavce, temveč tudi za nje same. Čisto gotovo je, da bi povečana množina premoga, katero bi jamski delavci spravili na dan, če ne bi se jim bilo treba muditi s tem postranskim delom, v bogati meri poplačala malenkostne plače, ki bi jih bilo treba dati posebnim dostavljalcem jamskega lesa. Profitirala bi oba, delavec in podjetnik. Ker pa se podjetje postavlja na zelo ozkoprso stališče in špekulira, kako bi le ono kaj profitiralo, delavec nekoliko večjega zaslužka ne privoščiti, raje odklanja stvari, ki bi prišle njemu v prid, samo da jamski delavec ne bi na dan zaslužil nekaj grošev več.

Pa še nekaj. Uprava premogovnika v Rožni dolini se vedno pritožuje, da število bolnikov nikjer ni vedno tako veliko, kakor ravno pri tem permogovniku, ne pomisli pa, da je v največji meri sama kriva na tem. V premogovniku v Rožni dolini vlada v mnogih odkopih zelo visoka temperatura, iz hude vročine ter od dela razgreti morajo od znoja skoz in skoz mokri delavci iz jame hoditi na površje po jamski les. Kako take nenadne izpremembe posebno sedaj ob zimskem času na zdravje rudarjev vplivajo, si zna pač vsakdo lahko misliti, ali je potem sploh kaj čudnega, da je vedno toliko bolnikov?

Uprava se sicer nad visokim številom bolnikov vedno jezi, da bi pa pomagala izvesti potrebno reformo, ki bi število bolnikov čisto gotovo znatno omejila, tega pa ne mara.

Uvodoma smo omenili, da je Graško-Köflaška železniška in premogokopna družba rudarjem v Šteieregu zahtevo po nastavitvi posebnih delavcev za spravljanje lesa v jame istotako odklonila. Omenjamo, da so se dotični rudarji obrnili na spravní urad (Einigungsamt), ker pa je ravnatelj Rochlitzer spravnemu uradu sporočil, da družba v svrhu poravnave na spravní urad nobenega zastopnika poslala ne bo, niso tamošnji rudarji s svojo pritožbo opravili ničesar. Zakon o rudarskih zadrugah za sporne zadeve sicer določuje spravní urad, ki naj bi o njih razsojal, toda tudi tak spravní urad z vsemi rudarskimi zadrugami ni vreden počenega groša. Moči nima nobene, če podjetnik hoče, lahko imenuje svoje zastopnike, če pa noče, je tudi dobro, nihče ga ne more prisiliti. Lahko me pretepaš, ampak udariti me ne smeš, to nekako je zmisel zakona o rudarskih zadrugah.

Rudarji revirja Köflach-Vojtsberg in Wies so na tozadevni svoji konferenci zavzeli napram tem razmeram primerno stališče in so sklenili, naj tudi njihovi tovariši premogovnikov v Rožni dolini in Gorenji vasi istotako spravijo stvar glede tvažanja lesa v jame pred spravní urad, ako pa Rochlitzer tudi to pot ne pride, tedaj bodo rudarji v bodoče zavzeli povsem drugačno stališče.

Postopanje gospoda Rochlitzerja naj bi poučilo vse one rudarje, ki so dosedaj živeli v »prijetni nadi«, da bodo tudi brez strokovne organizacije dosegli, kar bodo hoteli, da so se zelo motili in da se gospodje ravnatelji premogovnikov na želje in potrebe razcepljenih ter neorganiziranih rudarjev milo rečeno — poživljajo.

Pojavilo se je v zadnjem času tudi nekaj takih rudarjev, ki so bili mnenja, da je treba za vsako ceno nekaj ukreniti, da se doseže minimalna plača. Upati je, da so se dotičniki sedaj poučili, da bo odpor Graško-Köflaške železniške in premogokopne družbe proti zahtevi minimalne plače daleko večji, kar pač dosti jasno dokazuje njen odpor napram malenkosti glede dovažanja lesa v jame. Morda bodo prizadeti tovariši sedaj tudi razumeli, da brez velike in močne strokovne organizacije na uvedbo, oziroma dosego minimalne plače niti misliti ni, kajti za reševanje takih tehtnih vprašanj, kakor je na primer vprašanje minimalne plače, je treba povsem drugačne strokovne organizacije, kakor je sedanja, to mora uvideti vsakdo, kdor ni kar na obe očesi slep.

Zanašati se na »dobrohotnost« gospodov rudniških posestnikov je otročarija in ne pomeni nič drugega, kakor varati samega sebe, kar postopanje rudniških posestnikov in sicer ne samo v okolici Vojtsberga, temveč prav povsod in v splošnem pač dosti jasno dokazuje. Če bodo rudarji ta nauk pravilno zapodli, tedaj si bodo potem strokovne organizacije ustvarili moč in veljali bodo nekaj pred rudniškimi gospodi, če tega ne store, tedaj bo minimalna plača in še marsikatera druga stvar ostala le pobožna želja.

(Dodatek uredništva.) Znano nam je, da se v premogovnikih, ki se po raznih krajih nahajajo v okolici Vojtsberga, nahaja na stotine slovenskih rudarjev, med katerimi pa mora napram njihovim lastnim interesom vladati grozna mlačnost in naravnost pregrešna brezbriz-

nost, kar že dokazuje dejstvo, da zahaja v Vojtsberg reci in piši en edini izvod »Rudarja«. Namesto, da bi naši slovenski tovariši v tujih krajih pokazali moža na pravem mestu in se do zadnjega priklopili strokovni organizaciji, katera je tamkaj ena in ista kakor na primer na Spodnjem Štajerskem, Kranjskem itd., se stranijo in se za nobeno stvar ne brigajo. Na kaj ti naši tovariši čakajo in na koga se zanašajo, tega ne vemo, pač pa se nam v takih razmerah ne zdi prav nič čudnega, če jih pripadniki kake druge narodnosti od strani gledajo. Temu bi se prav lahko izognili, če bi pokazali, da so zavedni delavci, prišli bi v ugled in roki v roki z ostalimi rudarji bi bili deležni koristi, ki jih močna strokovna organizacija nudi. Ne pozabijo naj naši slovenski tovariši v nemških krajih, da je Unija rudarjev avstrijskih strokovna organizacija vseh rudarjev, živčih v Avstriji, brez razlike narodnosti.

Na sodruga Saringerja v Vojtsbergu smo poslali več »Rudarja« te številke v brezplačno razdelitev, naši slovenski tovariši tamkaj naj jo pazno prečitajo, potem naj posodijo list še drugim, končno pa jih prosimo, naj enostavno izvrše svojo dolžnost, ter se priklopijo strokovni organizaciji, v kateri naj zahtevajo »Rudarja«, katerega bodo redno dobivali. Vedite, tovariši, da nas je sram, v tak kraj, koder je toliko slovenskih rudarjev, pošiljati le po en izvod »Rudarja«. Za to velja za vas parola: »na delo za organizacijo«!

Čudno postopanje.

Zadnjič smo v dopisu iz Trbovelj objavili nekaj podrobnosti iz takozvane trboveljske Sibirije-Doberne. Omenili smo, da preti tamkaj delavcem zlasti onim, ki imajo opravka pri bagru velika nevarnost in se jim gre vsled brezprimerno lahkomišelnega postopanja strojnika Valencija za življenje.

Nesreč se v tem »idiličnem« kraju, katerega se vsak delavec, ki so mu razmere na Doberni znane, boji kakor hudič križa, dogaja več ko preveč, za to je tem večja brezvestnost, da se pusti rogoviliti pri tem stroju človeka, ki ima očitviden namen število nesreč povečati.

Kakor se nam poroča, je dne 5. januarja t. l. na Doberni smrtno ponesrečil paznik Bergles. Ko je hotel prekoračiti tir, po katerem je prihajal bencin motor, mu je na ledeni skorji spodrsnilo in je padel pod kolesa motorja. Nesrečnega je motor v pravem pomenu besede razmešaril, glavo mu je od trupla odtrgalo, čreva pa so se navijala na kolesa. Razume se, da je bil na mestu mrtev, razmešarjeni deli trupla pa so se odnesli v mrtvašnico v Trbovlje. Dne 2. januarja, torej tri dni poprej, sta v tem »krasnem« kraju ponesrečila dva delavca. Zmečkalo jima je pri delu noge tako, da se eden izmed njih še danes nahaja v bolnišnici, in je veliko vprašanje, če bo sploh kdaj še za kako rabo. Nesreče so bile recimo slučajne.

In sedaj nastane vprašanje, li ni dolžnost vseh merodajnih krogov, da nepotrebne nesreče preprečijo in brezvestno postopanje strojnega mojstra Valencija, ki bi očitvidno po vsej sili in na vsak način rad spravil še nekaj delavcev po nepotrebem, morda namenoma na »oni svet«? Ali morda ne zadostujejo številne nesreče, ki se več ali manj zgodijo »slučajno«? Vsaj je trboveljski premogovnik itak že dosti na glas, da izkoriščevalni zistem, ki se ga v tem podjetju dosledno izvaja, tam vposlene delavce v pravem pomenu besede požira kakor krvoločna hijena!

Z ozirom na skrajno nevarnost, da postane še nekaj rudniških trpinov vsled domišljije kakega Valencija po nepotrebem žrtve, je bila stvar javljena c. kr. rudniškemu uradu v Celju s prošnjo, naj bi taki brezprimerni brezvestnosti napravil konec. A kaj se je zgodilo? Rudniški urad celjski, ki je vendar poklican za to, da čuva nad redom v pridelenih mu rudniških podjetjih ter da potom nadziranja preteče nevarnosti prepreči in morebitne nepristojne dogodke v teh podjetjih preišče, krivce pa izroča roki pravice, oziroma v kolikor je to v njegovi moči, sam kaznuje, je, čujete in strmite preiskavo Valencijevega postopanja poveril — inženirju Piču! Gospodje, ki sede v rudniškem uradu, torej niti ne smatrajo delavce, katerim preti življenska nevarnost za toliko vredne, da bi se eden izmed njih podal na lice mesta ter zločin, ki se ga očitvidno hoče nad delavci izvršiti nepristransko preiskal, kakor to veleva njih dolžnost in izvršitev nameravanega zločina preprečil in sicer ker drugače ni mogoče, Valencijo pognalo k vragu.

Niti verjeti ne moremo, da gospodom v rudniškem uradu ne bi bilo znano, da inženir Pič, s katerim bi se dalo pač govoriti, če bi se mu ponudilo kak štefan dobrega vina, nekaj svinjine, sadja ali sploh kaj dobega (in veliko) za požrti in ki je notabene odvisen od tistih, ki varujejo Valencijo, v nobenem slučaju in na noben način ni sposoben za tako preiskavo. Zato se nam zdi, da so ti gospodje tako prere-

sno, obenem pa tudi zelo žalostno stvar nameroma hoteli, ali pa ga hočejo degradirati na čisto navadno burlesko. Če se rudniški urad hoče skrivati za hrbet gospoda Piča, tedaj mu že lahko povemo, da je to skrivališče zelo slabo.

Nehote se nam pri celi ti aferi zopet odkriva zakulisje, ki rudarjem jasno kaže na čem da so in kako je uradnim potom za njihovo varnost in njihove interese poskrbljeno. Celotna slika izgleda tako-le: Kakor običajno, se tudi v tem slučaju gospodje rudniškega urada najbrže niso hoteli zameriti mogočnim gospodom od Trboveljske premogokopne družbe, zato so poverili preiskavo razmer na Doberni inženirju Piču, kateremu je pač vseeno, če tudi še sto delavcev ponesreči. Pič, ki se bo varoval, da bi se družbi — njegovemu delodajalcu — kaj zgodilo, bo že tako preiskaval, da na vse zadnje vse skupaj — »ne bo nič res«!

Manever, ki se ga tukaj igra, je tako očiten, da se vsakemu poštenemu človeku mora gabit. Če gospodje take manevre ne znajo izvajati na bolj premeten način, je bolje, da si jih prihodnjic prihranijo.

Menimo, da c. kr. rudniškega urada v Celju bi bila dolžnost, da v anarhijo, ki vlada v trboveljskem premogovniku poseže z železno roko in da krinko, ki tamkaj zakriva mnoge zelo »lepe« reči končno raztrga. Če imajo posamezni gospodje tega urada dosti časa zahajati v razne hajlovske družbe in delati tam narodnostno zdražbo, kar gotovo ne spada v njih delokrog, tedaj naj imajo tudi čas, na lice mesta preiskati stvari, ki so jim bile naznanjene, ne pa nastavljati v takih slučajih kakega »cugmandeljca«. S takimi formalitetami delavcem, za kojih kosti se gre, ni pomagano.

Delavci sami pa bodo najbolje storili, če se ne bodo zanašali ne na Peta in ne na Pavla, temveč se bodo vsi do zadnjega organizirali, kar jim bo zagotovilo, da se bodo podobne lumparije odpravilo brez različnih komedij.

Izozemstvo.

Južna Afrika.

V južni Afriki kapitalistična bestija ne miruje, lačna kakor je, goni delavstvo vseh strok v obup. Nemiri v deželah južne Afrike, kar nočejo pojenjati, tudi sedaj divja povsod veliko stavkovno gibanje in ni izključeno, da bodo prejalislej stvari v teh krajih dozorele tako daleč, da nastane splošna revolucija, ki bo s tirani pošteno obračunala. Že sedaj so bombni atentati na dnevnem redu. Krvoprelitja, katerih je krvoločna kapitalistična furija med zatiranim delavstvom že napravila gotovo ne bodo ostala brez maščevanja. Glavno jedro sedanjega gibanja tvorijo rudarji in železničarji.

Rusija.

Pred kratkim je oddelek za rudarstvo trgovskega ministrstva zdaj še le za l. 1907. izdal statistični pregled nezgod, ki so se tekom označenega leta v rudnikih na Ruskem dogodile. Statistika je zelo splošna in so njeni podatki na kratko sledeči: Leta 1907. je bilo na Ruskem 6110 podjetij rudniške industrije, in je bilo v njih upošlenih 548.000 delavcev. Od teh je utrpelo nezgode 81.822 delavcev, to je na 1000 delavcev 149 slučajev. V 72.697 slučajih so prizadeti pred potekom prvih treh mesecev bolezni zopet popolnoma (!?) okrevali. 9125 delavcev je postalo vsled nezgod za delo popolnoma nezmožno, torej več kot 16 odstotkov na vsakih 1000 upošlenih delavcev. Nezgod, ki so imele za posledico smrt dotičnih rudarjev, je končno bilo 691. Pa pravijo še nekateri modrijani, da je treba vojske!

Amerika.

Okrog 40.000 rudarjev bakrenega okrožja v Kalumentu v državi Mišingan več mesecev že stavka. Kapitalistične pijavke si prizadevajo na vse kriplje, da bi stavkajoče ugnali v kozji rog, ne da bi zahtevam stavkajočih ugodili. Najeli so poleg vojaštva cele drhali barab najbolj izgubljenih propalic, ki se drugače klatijo okoli in žive od tatvine in druge lumparije, da za judežev groše mirne stavkajoče rudarje izzivajo in z revolverji napadajo. Značilno je, da Mišinganski rudniški oderuhi imajo za ta izmeček človeštva, izmed katerega je že zdavnaj vsak posameznik zaslužil, da se ga pripne na vislice, dosti denarja, za poštene delavce, ki so jim nagradili že bogatstva pa ne! Kar pa so si te barabe dovolili ob priliki zadnjih božičnih praznikov, je bilo nekaj tako satanskega, da tisti šuft, ki je naklep izvedel ne zaslužil drugega, kakor da se ga vrže ob tla in se mu stopi na vrat kakor strupenemu gadu. Stavkajoči so priredili svojim otrokom božičnico. Med najboljšim razpoloženjem je stopil neki hudičev rep v človeški podobni sredi dvo-rane, ki je k nesreči imela le en izhod ter zaklical usodepolno besedo »gori«! Kar se je potem zgodilo si zna pač vsakdo sam domisliti. Zadostuje, če rečemo, da je vsled grozne zme-

šnjave, ki je nastala, bilo 90 oseb in otrok mrtvih! Dognano je, da se je ta satanski naklep izvršil v sporazumu rudniških podjetnikov.

Meščanska, od rudniških magnatov odvisna banda je drugače ves čas stavke nastopala proti stavkajočim z najumazanejšimi sredstvi, sedaj pa je na enkrat hotela pokazati »dobro srce« in je začela za stavkajoče nabirati mile darove. Toda predsednik rudarske organizacije Karel Mojer je pravočasno zaznal, da tiči za to »dobrodelnostjo« nova lumparija in je za to stavkajočim rudarjem nasvetoval naj iz umazanih rok »milih darov« ne prejemajo. Ta nasvet je koruptna policija vzela za povod, da Mojerja nasilnim potom iz države Mišingan prežene. Ko je spal, so podkupljeni policijoti ponoči vrdli v njegovo sobo, zbudili pa so ga na ta način, da so ga suvali z revolverji! Potem so ga vlekli na vlak, kjer so ga med vožnjo z vedno nastavljenimi revolverji stražili! Nenadoma se je eden izmed revolverjev sprožil ter je krogla brezbrambnega Mojerja zadela tako, da se je na prostoru, kamor so ga položili napravila velika mlaka krvi. Po takem postopanju je pač jasno, da je tudi policija tistega gavnerja, ki je povzročil na božičnici gori omenjeno katastrofo dobro poznala. Zgodilo se mu ni seveda nič!

Mojerja so prepeljali v Čikago, kjer se nahaja v zdravniški oskrbi. Izjavil je, da se bo takoj vrnil v Kalumet, kakor hitro le količkaj okreva in tamkaj vodil stavko naprej kakor mu veleva dolžnost.

Nezgodno zavarovanje rudarjev in gosposka zbornica.

Vprašajmo se predvsem, kaj je gosposka zbornica, o kateri tako pogostoma slišimo govoriti? Gosposka zbornica je poleg zbornice poslancev nekaki drugi del državnega sveta, oziroma zakonodajca, v kateri sede sami visoki gospodje: nadvojvode, knezi, grofi, baroni, škofje, nadškofje, torej takozvani cerkveni knezi in še drugi plemenitaši. Navadnih plebejcev, takih ki niso plemenitaši, je v gosposki zbornici bore malo.

Člane te gosposke zbornice ne voli nihče, imenuje jih cesar, nekateri izmed njih imajo tudi dedno pravo, to se pravi, sin takega plemenitaša, ki ima dedni sedež v gosposki zbornici, niti cesar več ne imenuje, on po smrti svojega »visokega« očeta postane član gosposke zbornice, ne glede na to, ali je pameten ali pa je tepec. Avstrijska gosposka zbornica je močno podobna nekakemu izgovorjenemu kotičku, kamor se zatekajo starčki avstrijskega plemstva potem, ko so se vsled samega uživanja sladkosti tega sveta naveličali vsega, da na stara leta s tresočimi udi, z zgubanceni obrazi, upognjenimi hrbti in otopelimi možgani uganjajo »politiko«, s katero preganjajo dolgčas svoji nadležni starosti. Razume se, da ima zavod gosposke zbornice svoj poseben namen in pomen. Ko je bila avstrijska vlada primorana dati ljudstvu te države ustavo, pravico sovladanja in soodločevanja, si je plemstvo ugotovilo pravico kontrole potom sedanje gosposke zbornice. In tako danes prihaja, da mora vsaka stvar, ki jo sklene od ljudstva izvoljena zbornica poslancev, priti v gosposko zbornico in potem šele, kadar jo sprejme tudi gosposka zbornica, jo potrdi šele cesar, nakar dotična predloga postane veljaven zakon. Na Balkanu tamošnje države, nad katerimi gotovi ljudje pri nas tako radi vihajo svoje nosove, takih gosposkih zbornic, v katerih bi se zbirala stara, izživela aristokratska šara kakor v Avstriji, ne poznajo in niti na misel ne prihaja tamošnjim narodom, da bi si od starih zarjavelih gospodov pustili pihati v svojo politično kašo.

V gosposko zbornico, ki je torej za to tukaj, da čuva nad interesi plemenitašev, cerkvene hierarhije (visoke cerkvene dostojanstvenike, se skupno imenuje hierarhijo) in kapitala, pri katerem sta plemstvo in cerkev danes tudi močno udeležena, je prišel seveda tudi po zbornici poslancev sprejeti zakon o nezgodnem zavarovanju rudarjev.

Ne morda, da bi se bilo za nezgodno zavarovanje rudarjev treba bati, da ga gosposka zbornica pokoplje, tega si ne bo upala, ampak kar je značilnega na stvari in kar človeka ne hote draži, je to, da se pojavljajo znaki, kakor bi ga hotela stara gospoda te zbornice zavlačiti! Gosposka zbornica je namreč zbornici poslancev sporočila, da predloženega zakona o rudarskem nezgodnem zavarovanju ne bo potrdila, oziroma sprejela preje, dokler ne bo vedela, kako socialnopolitični odsek v prihodnjem misli sestaviti načelstvo pri bodočem socialnem zavarovanju. Z ozirom na to vprašanje je socialnopolitični odsek zbornice poslancev dne 13. januarja t. l. o § 217 predloge o socialnem zavarovanju razpravljal, ter na predlog svojega pododseka sklenil, da imajo načelstva teh delavskih zavarovalnic po določbah predloge

o socialnem zavarovanju po sprejetju te predloge, biti sestavljena tako, da bodo odgovarjala slično onim določbam, ki jih vsebuje zakon o poklicnem nezgodnem zavarovanju rudarjev kakor to velja za delavske zavarovalnice proti nezgodam in ključ, po katerem bodo načelstva poklicnih rudarsko-nezgodnih zavarovalnic sestavljena, je sledeči: eno tretjino bodo volili delavci, vposleni v rudništvu, drugo tretjino bodo volili rudniški podjetniki, zadnjo, tretjo tretjino, pa določi vlada. Socialnopolitični odsek je v tem zmislu gosposki zbornici takoj odgovoril. Upamo, da bo to »slavni«, »visokorodni« in »veleslavni« gospodi gosposke zbornice zadostovalo, ter da bo zakon v najkrajšem času sprejela tako, kakor je, neizpremenjenega, kajti srčna želja vsega delavstva je, da se ubogim pohabljenecem, ki so v rudništvu zapravili svoje zdrave ude, končno zagotovi pravico do nezgodne rente.

V slučaju pa, da bi imeli stari gospodje namen, izpostaviti zakon o nezgodnem zavarovanju rudarjev nevarnosti raznim parlamentarnim vplivom, ki se pri nas tako pogostoma menjajo in pa nevarnosti kakih morebitnih zakonov neugodnih parlamentarnih izprememb, tedaj naj si zapomnijo, da rudarji kar tako brez vsake moči niso. Če je rudarjev volja, postanejo v danem slučaju prav lahko tudi oni prav »visoki« in prav »mogočni« gospodje. Rudarji na Angleškem na primer so to potom svoje centralne strokovne organizacije zelo jasno dokazali. Tudi v Avstriji so se nujnim potom že napravili zakoni in celo na prizadevanje rudarjev samih.

Iz drugih strok.

Menda se ni še nikoli v taki jarki luči pokazalo, da je vse skupaj grda farbarija, kar so slovenski in nemški narodnjaki, rimski in protestantski klerikalci delavcem pripovedovali, namreč, da se mora delavstvo po svoji narodnosti ali veri organizirati posebej, ločeno od drugih.

Ob začetku pa, ko je izbruhnilo sedanje gibanje tiskarskih delavcev je tisto delavstvo, kateremu so slovenski klerikalci, nemški klerikalci ter sploh klerikalci vseh narodov v Avstriji in tudi vsi narodnjaki vseh narodov v Avstriji pripovedovali, da je rešitev delavstva le v delavskih organizacijah, ki so priklopljeni posameznim nadodnostnim in verskim skupinam doživeljo veliko presenečenje. Ob ti priliki se je namreč zvedelo, da obstoji na Dunaju centralna zveza tiskarniških posestnikov, v kateri so združeni vsi tiskarniški posestniki v celi Avstriji brez razlike narodnosti in brez razlike vere! In glej ga spaka, poleg najbolj nemško nacionalnih tiskarn najdemo v tej zvezi včlanjene češke, poljske, italijanske in slovenske narodne tiskarne, v bratskem objemu se v ti zvezi nahajajo kot članice (oziroma člani) luteranske, nemško klerikalne, judovske slovenske klerikalne tiskarne itd.

No, nas ta mednarodna in medverska organizacija avstrijskih tiskarnarjev ne boli prav nič. Zanimivo pa je, kako sedaj vsi ti posestniki složno po tiskarskih delavcih udrihajo. Zanimivo pa je tudi, kako so si ti različni elementi ki se drugače »baje« sovražijo (?) kakor ogenj in voda združeni tam, kjer se gre za njihove gospodarske koristi.

Naš boj tiskarskega delavstva ne skrbi prav nič, ker je sedaj že več kot gotovo, da se bo ta boj končal na celi črti z zmago izvrstno organiziranih tiskarskih delavcev.

Omenili smo vse to le zaradi tega, da bodo tudi rudarji izprevideli, da uganjajo slovenski klerikalci kakor tudi slovenski in nemški nacionalci vselej takrat, kadar vabijo delavce v svoj tabor, velikansko sleparijo in mislimo, da bo sedanji boj tiskarjev odprl oči tudi še tistim maloštevilnim rudarjem, ki so v svoji naivnosti otročarjam glede »koristnosti« posebne delavske organizacije na »katoliški podlagi« še kaj verjeli.

Mi delavci bi pa res lepo izgledali, če bi se cepili med tem pa ko bi bili naši gospodarji lepo združeni! V takem slučaju bi mi seveda vselej, povsod in ob vsaki priliki vlekli ta kratkega, gosposke podjetniki bi se nam pa prav na salamensko krohotali.

Ampak, da si klerikalci in razni nacionalci upajo priti k delavcem in agitirati za svoje klerikalne ali pa nacionalne organizacije, med tem ko so kolovodje in kapitalisti njihovih strank mednarodno in medversko organizirani, je miho rečeno nesramnost. Obenem pa njihovo postopanje tudi dokazuje, da je njih namen delavstvo cepiti za to, da ga podjetniki lažje izkoriščajo.

Tako kakor so mednarodno in medversko organizirani tiskarnarji, tako so organizirani tudi podjetniki vseh drugih strok. Poleg tega pa je rudniški kapital eden izmed najmočnejših in največjih in bi za to tisti, ki bi rudarje ki se imajo boriti s tako velikim in močnim nasprotnikom, hotel zavajati kam drugam kakor v Unijo rudarjev avstrijskih, bil navaden, nič vreden lump.

Iz Črne na Koroškem.

Deloma nam je popis glede stanovanjskih razmer še izpopolniti. Vsega skupaj je v tukajšnjem rudništvu zaposlenih okrog 1200 delavcev, med katerimi se nahaja kakih 250 delavk. Celotno število je, kakor smo že omenili, po potrebi, po raznih obratih, ki spadajo k celotnemu podjetju, razdeljeno. V Heleni, koder je na primer kakih 350 delavcev in 30 delavk, se nahajata tudi dve stanovanjski rudniški hiši, ena je namenjena moškim, druga pa ženskam. Da te dve rudniški hiši dejanskim potrebam od daleč ne zadostujeta, nam na prvi pogled takoj pove veliko število zlasti moških. Tudi tukaj je neka takozvana rudniška kuhinja, ki pa, kar se posebno tiče snage, ni boljša od drugih. Kruh na primer, ki ga dostavlja pek, ima svoj prostor pod mizo, koder tvori imenitno pašo domačim, kuhinjskim gostom — šurkom in grilom, ki se, kadar jim postane dolgčas z nekako slastjo skrivajo v luknjah — kruha! Glede posod tudi v ti kuhinji niso preveč natančni, zelje na primer je natlačeno v takih posodah, ki se je popreje rabila za pranje rude!

V Igerperku je delavcev kakih 230, delavk pa kakih 70.

V topilnicah v Žerjavi je število delavstva okrog 200, ostali so v Možicah in razdeljeni po drugih manjših krajih. Da je malo takih oženjenih rudarjev tako srečnih, da bi imeli rudniško stanovanje, smo že povedali. V Žerjavi in Možicah se nahaja tudi po ena taka hiša za samske delavce, o katerih smo istofako povedali, kako v njih izgleda. V kuhinjah teh krajev ni nič boljše, tudi tukaj je polno »zmahtnih« reči, povrhi tega prizadeti delavci pravijo, da so nekatere kuharice pogostokrat precej »okajene«. Dostaviti nam je še, da so v splošnem nekatere kuharice v črnskih rudniških kuhinjah, rekli bi, nekoliko preveč »resolutne«. Je že prav, če je kuharica s kuhljo v roki gospodar v kuhinji in če si ne pusti pihati v svojo kašo, ampak potem morajo pa biti v kuhinji tudi razmere take, da nimajo delavci, ki morajo dosti slabo hrano drago plačevati, vzroka za večne pritožbe. Ni hče gotovo ne zahteva, da bi kuharice morda na svoje stroške dajale boljšo hrano, toda pravico, da zahtevajo delavci primerne snažnosti, jim odrekati ne more nihče. Če pa upozarjajo delavci na to, da ni umestno rabiti na primer za zelje posode, ki drugače služijo za snaženje rude, ali pa če si kak delavec zlomi zob na kamnu, katerega je z žlico zajel z jedjo vred, ali če ji pokaže najdenega šurka, in če tedaj dotična kuharica nad delavcem zarjove in reče, da to njo nič ne briga, s tem dokazuje, da bi morda znala dobro kuhati za prašiče, nikakor pa ne za ljudi. Vsak nepristranski človek si bo po tem, kar smo povedali v tem članku in tudi že v prejšnjih člankih o tukajšnjih rudniških kuhinjah, znal napraviti sodbo in mislimo, da to za enkrat zadostuje.

In sedaj naj preidemo k drugi stvari, ki tudi jasno dokazuje, kolikor morajo naši tovariši v Črni vsled človeške hudobije pretrpeti. Imamo na misli postopanje nekaterih predpostavljanih. Tukaj imamo na primer nekega nadpaznika po imenu Holclajtner, kateremu pravijo tudi »Holclajtnant«. Gorje tistemu delavcu, kateri pride pri njem v nemilost. Nagaja mu kakor in kjer le more, s pravico se je ta mož skregal že tako daleč, da je v stanu delavcu, katerega »ne more«, zapisati kak »plav« šiht, dasi je dotičnik delal! Najbrže tudi pri tem gospodu, kakor žal, pri mnogih tukajšnjih drugih paznikih, igra bedasta nacionalna nestrpnost zelo veliko. Mimogrede omenjeno je Holclajtner tudi nadzornik rudniške kuhinje. Kaj in kako jo nadzoruje, sledi že iz tega, da se delavec nima prav nič smejati, če se upa tem gospodu najmanjšo stvarco o kuhinjskih nedostatkih povedati. Iz tega naravno sledi, da »čedne« razmere v kuhinji lahko bujno cvetejo, in sicer pod patronanco tistega, katerega bi bila dolžnost, skrbeti za red in za snažnost. Ako pa sploh pomislimo, da je prav lahka stvar, delavcem nagajati, tedaj bi gospod Holclajtner lahko spoznal, da je sekiranje delavcev za vsakega paznika zelo žalostno spričevalo še žalostnejšega junaštva. Upajmo, da gospod Holclajtner takega spričevala v bodoče ne bo hotel več dobiti.

Čudno je, da je pri rudništvu ravno tako kakor pri vojaki, čim manjšo šaržo kak paznik ima, tem bolj je posamezni izmed njih domišljav in neotesan. Nastopni slučaj nam to na našo žalost pač dosti jasno dokazuje. Nekega dne meseca decembra pretečenega leta so ostali trije delavci brez vsakega namena stati tik pred vhodom čakalnice v Peči, med tem pa je notri čital imena delavcev »zelo visok gospod« nadkopač »Holokloc«, pardon, Štefan Klocer.

Ko je čital imena onih treh delavcev, so se ti sicer ravno tako oglasili, kakor bi bili

notri, to pa mogočnemu gospodu ni bilo po volji, morda je hotel, da bi vsak izmed njih stopil pred njega in mu »štram melda«: »Gospod nadkopač, pokorno javljam, da sem tukaj!« Ker se to ni zgodilo, je v tonu kakega »frajtarja« celovških »Janezov« nahlulil prestrašene rudarje tako-le: »Tisti, ki še enkrat zunaj pred durmi ostane, ta naj bo kar doma; ferdamani prašiči hudičevi!« Pozdrav nadkopačev delavcem, kadar pridejo na šiht je vsekakor zelo »prijazen«. Ne pozdravlja pa gospod Klocer nikoli tistih delavcev tako, ki ga napajajo s »ta kratkim«. Kdor mu nosi žganja, ta lahko pol šihta zunaj stoji, lahko pa že tudi ob pol treh odide v hišo za samce, drugače tako strogi gospod Klocer mu ne bo rekel ničesar. Službeni red sicer pravi, da ima vsak predpostavljeni biti za vzgled delavcem, torej nekak vzor, ampak zdi se, da za Klocerja velja popolnoma drugačen službeni red, namreč tak, v katerem je tudi zapisano, da morajo delavci njega zastopaj nalive s »šnopsom«. Mož, ki ima toliko masla na glavi in o katerem je sploh čudno, da ga rudniška uprava še trpi, bi torej pametno napravil, če bi bil lepo tih in si tiste »ferdamane prašiče hudičeve« prihranil zase, kajti njemu taka imena vsekakor bolj pristojajo kakor pa delavcem, ki morajo delati tudi zato, da tudi on dobi svojo plačo. Pri vsem tem pa ima ta človek, ne vemo zakaj, neko posebno piko na one delavce, ki so organizirani, nemara za to, ker mu nočejo dajati tudi oni »njega« ali pa je tako omejen, da sam ne ve kaj hoče. Ne bi tega omenjali, ampak ve naj Klocer, da se tudi njemu lahko vrača milo za drago in da delavci nikakor niso dolžni njegove sirovosti prenašati.

To sta dva tako markantna slučaja, da zadostujeta za predsodbo šikan, ki jih morajo naši tovariši v tem podjetju od strani nekaterih pri-ganjačev prenašati.

Nehote človeku prihaja na misel, da so delavci v rudniškem podjetju bleiberske družbe v Črni in to bodi povedano, na svojo škodo, zelo potrpežljivi, ker drugače bi bili zdavnaj že vsi strokovno organizirani. Posameznik ne opravi proti gorostasnim krivicam nič, celo boljše je, da molči, ker se drugače spravlja v nevarnost, da bo ob delo. Ne preostaja drugzega kakor intenzivno delo za organizacijo, da postane dovolj močna, kajti red bo mogoče napraviti edinole z njeno pomočjo. Onim, ki mislijo, da jih gospodje bodo imeli »radi«, če bodo pridni in se ne bodo organizirali, bi le rekli, ah, prijatelji, nikar ne varajte sami sebe.

Potrkaite in odprlo se vam bo!

Kako siti duhovniki ravnaajo s takozvanimi katoliškimi delavci, ki so jih nalovili v svoja farška društva, kadar se ti vsled brezposelnosti nahajajo na potovanju, dokazuje prav jasno nastopno pismo nekega delavca, katerega je poslal nekemu našemu bratskemu glasilu. Glasi se: Med mnogimi tisoči delavcev, ki jih je pretečeno leto zadela brezposelnost, se nahajam tudi jaz. Ker pa sem bil že skozi tri leta član katoliškega delavskega društva, sem se na potovanju dne 27. decembra predrznil ob 12. uri opoldne tega dne naprositi gospoda župnika Andreja Finka v Lebingu pri Hartbergu za malo jedij, katere sem bil zelo potreben, ker mi je v želodcu že precej opasno krulilo. Prišel sem v župnišče ravno ob pravem času: župnik je ravnokar na široko sedel pri pogrneni in z jedili dobro obložen mizi, na kateri so se nahajali tudi dve litrski steklenici vina. Ko sem prednesel mojo skromno prošnjo, me je župnik nejevoljno in zelo osorno tako-le nahlulil: »Jaz nimam nič in ne dam nič!« Ne da bi od preobilnih jedil na mizi najmanjšo stvarco dobil, sem z lačnim želodcem moral odriniti dalje. »Trkajte in odprlo se vam bo!« Ker pa mi je tekom moje brezposelnosti tak slučaj krščanske ljubezni do bližnjega pripetil že večkrat, bom, kadar dobim zopet delo, vsaj vedel, kam se mi je obrniti. Žalostno je, da »krščanski« delavci morajo, predno se jim odpro oči, občutiti na lastnem telesu, kaj je resnice na toliko hvalisani dobrotelnosti župnišč, o kateri se zape-ljanim delavcem po krščanskih delavskih društvi vedno toliko pripoveduje. Še žalostnejše pa je, da se ti zapeljani delavci nehote pustijo po navodilu klerikalne gospode pri vsaki priliki izrabljati v najumazanejšo kapitalistične svrhe, da v času boja padajo poštemim delavcem zavratno za hrbet. Oj ti klerikalno »krščanstvo«, ti si pravi strup.

Dopisi.

Ljubno. Dne 9. januarja t. l. se je v tukajšnjem Drašebau-u ob času jutranjega šihta na glavni prog, ki služi za izvažanje, pripetil sledeči dogodek, katerega je povzročil bencinski motor, ki ga rabijo za izvažanje in ki je vsled

poškodbe odpovedal službo. Bencinski motor je, kakor rečeno, vsled poškodbe začel puščati, kar je povzročilo, da se je nagloma razširil bencinski plin, je imelo to za posledico, da je vse kopače in vozače vzhodnega revirja napadla huda omotica, ter so jih glave začele tako boleti, da niso mogli nadaljevati dela in je mnogo delavcev že ob 12. uri opoldne moralo delo zapustiti, kar je na vse zadnje tudi razumljivo. Drugačnega mnenja pa je bil na šihthu se nahajajoči nadpaznik, ki je dal na pritožbo delavcev tako le duška temu svojemu čudnemu mnenju: »Sami cukerepi ste!« To je sicer mnenje, ki morda odgovarja njegovemu nazoru, ampak drugi ljudje, ki upoštevajo, da so se delavci k sreči rešili kaj hujšega, so mnenja, da je tako govorjenje neotesanost, ki nobenemu rudniškemu uradniku prav nič kaj ne pristojajo.

Poškodbo na motorju je bilo opaziti že 8. januarja, preden pa se je za to poškodbo kdo zmenil, so morali delavci utrpeti škodo na svojem zdravju! Kaj bi gospod nadpaznik rekel, če bi bilo obratno, da bi namreč delavci njemu zaradi tega, ker tudi on ne more prenašati bencinskih plinov, da je on »cukerepek«? Staviti gremo, da bi bil dotične delavce zaradi žaljenja predpostavljenega bil enostavno ven pometal. Dotični gospod naj si zapomni, da ima on ravno tako malo pravice žaliti delavcev, kakor jo nimajo delavci žaliti njega.

Hrastik. Opozarjamo denuncijante, ki hodijo v pisarno k ravnatelju tožiti naše zaupnike, da naj prenehajo s tem judeževim delom, ker drugače bomo v zavnosti obračunali z njimi. Gospodu ravnatelju pa kličemo: »Če ste mož, pokažite takim ljudem vrata!« Na prihodnjem javnem shodu se bomo morali pečati tudi s to vrsto ljudi. Torej na svidenje, denuncijanti! — Rudarski odbor.

Ojstro. V tukajšnjem rudniku se je zgodila zopet velika nesreča. Pri skopavanju gorskih mlinov je padla približno dva kubična metra velika kamnita plošča na rudarja Martina Potočana. Zmečkala mu je spodnji del telesa. Ponesrečenec je skoraj izkrvavel. Ko so odvalili skalo z njega, je bila prva njegova beseda »Kaj bodo moji otroci in žena!« Omenjeno bodi, da Potočan že ni dobil skozi petnajst let niti vinarja plače v gotovem. On je delal, dobil »fasungo« pri rudniku, včasih tudi premalo (ker se med mesecem vstavi), bil je čisto navaden suženj Trboveljske premogokopne družbe. In tako napravo hvalijo gotovi ljudje, zlasti davčni urad, ki je potrdil dodatek k službenemu redu. da se sme odtegovati od plače tudi znesek za živila. Samo ta slučaj zadostuje, da se vsak prepriča, da je rudar navaden suženj, ako nakupuje svoje potrebščine v rudniškem skladišču. Skozi 15 let je robotal samo za hrano, in ni videl niti vinarja. In potem pravijo, da je današnji družabni red pravičen!? Ponesrečenca so oddali takoj drugi dan v deželno bolnišnico v Ljubljano.

Idrija. V nedeljo dne 11. t. m. se je pri nas vršil shod v pivarni pri »Črnem orlu«. Udeležba je bila številna. Najprej je govoril s. Etbin Kristan o ustavnosti. Razložil je pojmi absolutistične države in pokazal, kako si je moralo ljudstvo priboriti ustavne pravice. Posebno je naglašal in podprl s primeri, da ni nikdar dovolj, če se zmaga, ampak da je veliko važneje, kako se ohranijo in izrabijo sadovi zmage. Delavska organizacija ima namen podati proletariatu moč, da zmaga, obenem pa ga izuriti, da bo znalo in moglo organizirati boljšo družbo in voditi njene posle. Potem je govornik pokazal, kakšna je razlika med resnično ustavnostjo in med pretvezo, kakršno imamo n. pr. v Avstriji. Da se pride do večjih pravic, je pa treba tiste, ki jih imamo, pametno in smotreno izrabiti. Vrednost ima v ustavnem boju le to, kar se zavedno prabori. — Načelnik rudarske zadruge sodr. Brus je podal poročilo o njenem delovanju. Sodrugi Štravs je v imenu politične organizacije predlagal kandidate. O nekaterih željah delavcev se je razvila zanimiva debata. Naposled je shod soglasno sprejel predlagane kandidate in odobril štiri zahteve, ki se potom zadruge predlože rudniškemu ravnateljstvu. Tudi o tem bomo še poročali. Po 11. uri je sodrug Alič zaključil shod, ki je trajal dobri dve uri.

Davkoplačevalci občine trboveljske, pozor! Volitve za občinski odbor občine trboveljske se bodo vršile v najkrajšem času. Vsakateri, ki plača osebno dohodarino (davek od zaslužka), hišni, zemljiški ali obrtni davek v občini in je avstrijski državljan, ima volilno pravico. Županstvo je predložilo volilni imenik in reklamacijska doba traja le štirinajst dni, to je od 12. do 25. januarja 1914. Kdor je plačal za leto 1913 davek in v volilnem imeniku ni vpisan ter se sedaj ne briga, izgubi volilno pravico. Volilni imenik se nahaja v Trbovljah v društveni pisarni Občnega konsumnega društva v Hrastniku v konsumnem društvu rudarjev. Sodrugi Sitter v Trbovljah in sodrug

Malovrh v Hrastniku dajeta radevolje pojasnila v vseh zadevah ter povzročita, da se vsakega, ki je plačal davek, vpiše v volilni imenik. Davkoplačevalci in volilci, brigajte se sedaj in prepričajte se osebno, če ste v volilni imeniku vpisani. — Delavski volilni odbor.

Delavci in delavke bleiberske rudokopne družbe Union v Črni in Možicah pozor!

Dne 1. februarja 1914 se vrše sledeči shod in sicer:

V Možicah ob pol 9. uri dopoldne v gostilni gospoda Anton Vivoda.

V Črni ob pol 12. uri opoldne, v gostilni gospoda Franc Krulca.

Na obeh shodih bo poročala sodružica Štebija iz Ljubljane. Ker bo dnevni red zelo važen, vabimo vse delavstvo zlasti pa delavke, da se v polnem številu napovedanih shodov udeležijo.

Delavci in delavke iz Možic in bližnje okolice naj grede na shod, ki bo kakor rečeno v gostilni gospoda Vivoda v Možicah. Delavci in delavke v Črni in njeni okolici pa naj grede na shod h gospodu Krulcu.

Sklicatelji.

Vsem našim gospodinjam priporočamo toplo Kolinsko kavno primes v korist obmejnim Slovencem, ki je najboljši kavni pridatek, obenem pa pristno domače blago. Zahtevajte v naših konsumnih društvih in pri trgovcih vedno izrecno samo Kolinsko kavno primes v korist obmejnim Slovencem!

Rudarji, agitirajte med svojimi tovariši za pristop v strokovno organizacijo, in širite povsod »Rudarja« in »Zarjo«.

Zahvala.

Sodrugom prirediteljem, ki so mi iz čistega prebitka rudarkega plesnega venčka naklonili v moji bolezni podporo, izrekam na tem mestu najtoplejšo zahvalo.

Franc Juraš, rudar v Lešah.

I. Jax & sin, Ljubljana
Dunajska cesta števil. 17
priporoča svojo bogato zalogo
šivalnih strojev
za rodbino in obrt.

Stroji za pletenje (Strickmaschinen).

Pisalni stroji »Adler«

Vozna kolesa.

Ceniki zastop in franko.

